

Warsztaty Wokalne Muzyki Wschodniej jako przestrzeń spotkania tradycji liturgicznych Wschodu i Zachodu

Historia naszego regionu nie odnosi się tylko do wydarzeń historycznych. Mamy bardzo bogate tradycje muzyczne, które, niestety, po unicestwieniu Kościoła Unickiego powoli odchodziły w niepamięć. Chęć ukazania piękna muzyki oraz jej śladów na naszym terenie spowodowała, że w dniach 21-23 listopada 2025 r., w ramach Dni Muzyki Kościelnej Diecezji Siedleckiej, odbyły się drugie Warsztaty Wokalne Muzyki Wschodniej. Wydarzenie stanowiło integralną część festiwalu, którego celem jest ukazywanie bogactwa tradycji muzyki sakralnej oraz jej znaczenia w życiu liturgicznym Kościoła. Miejscem spotkania był Dom Rekolekcyjny przy Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Siedleckiej im. Jana Pawła II w Nowym Opolu, a więc przestrzeń sprzyjająca skupieniu, modlitwie i refleksji naukowej nad rolą muzyki w liturgii.

Warsztaty poprowadził Andrij Szkrabiuk, wybitny znawca i praktyk muzyki wschodniej, kantor i dyrygent, specjalizujący się w śpiewie ukraińskosłowiańskim, greckobizantyjskim, gruzińskim i ormiańskim. Od 2001 r. jest kierownikiem chóru Ormiańskiej Katedry we Lwowie, a od 2006 r. wykładowcą Ukraińskiego Uniwersytetu Katolickiego we Lwowie. Jest autorem polskojęzycznych opracowań *Paraklisisu ku czci św. Mikołaja Cudotwórcy* oraz *Paraklisisu do Bogurodzicy*, a także prowadzi liczne warsztaty i projekty edukacyjne w Polsce i Europie, m.in. *Pieśń Naszych Korzeni* w Jarosławiu, Warsztaty Muzyki Niezwykłej w Krakowie. W zeszłym roku prowadził gościnnie wykłady w Uniwersytecie w Siedlcach pt. *Między Wschodem a Zachodem. Między Misterium a Pastoralizmem*, które cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem.

Centralnym obszarem pracy warsztatowej był śpiew bizantyjski, jedna z najstarszych tradycji muzyki liturgicznej chrześcijaństwa, wywodząca się z kultury Bizancjum i rozwijana nieprzerwanie od pierwszych wieków Kościoła. Jego geneza związana jest z pierwotną praktyką modlitwy wspólnot chrześcijańskich Wschodu, w których śpiew pełnił funkcję nie estetyczną, lecz teologiczną i mistagogiczną, był nośnikiem Słowa Bożego i narzędziem wprowadzającym w doświadczenie misterium. W trakcie warsztatów szczególną uwagę poświęcono różnicom pomiędzy tradycją muzyczno-liturgiczną Wschodu i Zachodu, zarówno w perspektywie historycznej, jak i brzmieniowej. Podkreślano, że w tradycji wschodniej muzyka liturgiczna zachowała przede wszystkim charakter monodyczny, oparty na systemie oktoechosy, podczas gdy Zachód od średniowiecza rozwijał wielogłosowość, harmonię i myślenie wertykalne o dźwięku. W śpiewie bizantyjskim nadrzędną rolę odgrywa tekst liturgiczny, którego akcenty, rytm i sens teologiczny determinują kształt melodii. Różnice te widoczne są również w samym rozumieniu funkcji muzyki w liturgii. O ile tradycja zachodnia akcentuje walor estetyczny i artystyczny dzieła muzycznego, o tyle Wschód konsekwentnie postrzega śpiew jako formę modlitwy wspólnotowej, podporządkowaną dynamice celebracji i duchowemu doświadczeniu wiernych. Brak akompaniamentu instrumentalnego, długie, rozwijane frazy melodyczne oraz charakterystyczna ornamentyka sprawiają, że śpiew bizantyjski wymaga od wykonawcy nie tylko przygotowania technicznego, lecz przede wszystkim wewnętrznej dyscypliny, pokory i zdolności do kontemplacji. Brzmieniowo muzyka ta bywa doświadczana przez odbiorców Zachodu jako „surowa” lub „obca”. Jej celem nie jest wywołanie emocjonalnego efektu, lecz prowadzenie ku ciszy, skupieniu i modlitwie serca. Śpiewający rezygnuje z indywidualnej ekspresji na rzecz wspólnego brzmienia, które w tradycji wschodniej ma wymiar eklezjalny i teo-

logiczny, jest znakiem jedności Kościoła modlącego się jednym głosem.

Program warsztatów obejmował codzienną modlitwę, intensywną pracę wokalną oraz refleksję nad miejscem muzyki wschodniej w liturgii Kościoła katolickiego. Zajęcia miały charakter formacyjny i wspólnotowy. Nie był to klasyczny kurs techniki wokalnej, lecz proces, w którym technika podporządkowana była sensowi liturgicznemu. Uczestnicy pracowali przede wszystkim nad relacją tekstu i melodii oraz nad rozumieniem muzyki jako formy teologii przeżywanej dźwiękiem. Zwieńczeniem warsztatów była uroczysta Eucharystia w Kościele pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Siedlcach, podczas której uczestnicy współtworzyli oprawę muzyczną w duchu tradycji bizantyjskiej. Liturgia ta nie miała charakteru koncertowego, lecz stanowiła pełne doświadczenie modlitewne, ukazujące możliwość organicznego włączenia muzyki wschodniej w praktykę liturgiczną Kościoła rzymskokatolickiego.

Warsztaty zgromadziły uczestników z różnych środowisk, duchownych, muzyków kościelnych, dyrygentów, studentów oraz osoby zainteresowane muzyką sakralną. Wspólnie spędzony czas sprzyjał pogłębionej refleksji nad miejscem muzyki w liturgii oraz nad wspólnym dziedzictwem chrześcijańskiego Wschodu i Zachodu.

Adriana Pogoda-Kołodziejak
Instytut Językoznawstwa
i Literaturoznawstwa UwS